

Mărturii ale trecutului: două scrisori de pe frontul din Caucaz din cel de-al doilea război mondial.

Raț Jana Daniela

Recent, două scrisori trimise de pe frontul de răsărit din al doilea război mondial și un ordin de serviciu, au fost donate cabinetului de istorie al Școlii Gimnaziale Nr.1 Motru, prin amabilitatea familiei Bejinaru Aurel și Elisabeta din Motru.

Aceste documente au fost moștenite de familie pe linia feminină, aparținătorul de drept fiind doamna Vetuța Frunză din Cernaia, județul Mehedinți, soția soldatului Ioan Frunză și mătușa după mamă a doamnei Elisabeta Bejinaru .

Autorul celor două scrisori este soldatul Ioan Frunză, născut în 29 aprilie 1915 în satul Cernaia, Comuna Corcova , județul Mehedinți și decedat, probabil în vara anului 1943 pe frontul de răsărit din regiunea Caucaz, la vârsta de 28 de ani. Din informațiile oferite de urmașii după soție, familia Bejinaru, am aflat data nașterii și faptul ca tânărul Ioan Frunză a terminat șapte clase în satul natal, Cernaia, apoi a lucrat în agricultură, alături de membrii familiei. S-a căsătorit cu Vetuța Simion în iulie 1941 și nu a avut urmași direcți.

Soldatul Ioan Frunză a făcut parte din Regimentul 13 Călărași, escadronul I, contingentul 1937, conform ordinului de serviciu numărul 1178 din 27 noiembrie 1938 (anexat mai jos) și a fost încorporat la război imediat după căsătorie.

Plecat pe front, în răsărit, alături de armata română, Ioan Frunză a ținut legătura cu familia prin scrisori, drama tânărului soldat fiind evidentă din versurile compuse pe linia frontului, mai ales că acasă îl aștepta tânăra soție.

Din analiza celor două scrisori-document, „Scrisoare dipe front” și „Suvenire” se evidențiază modul ordonat de exprimare, caligrafia atentă și trăirile vis-à-vis de persoana iubită.

Documentul „ Scrisoare dipe front” este datat din 4 iunie 1943 din ținutul Caucaz, pe când scrisoarea în versuri „ Suvenire” nu este datată, dar, probabil este ulterioară deoarece mesajul este unul de rămas bun, pesimist, un adevărat testament în versuri, ceea ce ne duce cu gândul la o situație dramatică pe front. De remarcat este mesajul de la sfârșitul scrisorii, adresat celor de la poșta militară „ Domnilor, va rog pe toții dila poșta militară, săm orientați această scrisoare dipe adresa care e pe plic. Vă rog nu o faceți pierdută”, ultima propoziție fiind subliniată.

O analiză viitoare, coroborată cu alte surse și informații din arhive, ne poate relifa o imagine completă și mult mai amplă a evenimentelor petrecute pe fontul de răsărit și a dramelor personale ale fiecărui erou care s-a jertfit pentru patrie.

Împrejurările în care a avut loc sfârșitul tragic al soldatului Ioan Frunză din Cernaia nu sunt cunoscute de familie, probabil acesta este și motivul pentru care soția nu s-a mai căsătorit, păstrându-i vie memoria și în acelasi timp, păstrând cu

sfințenie ultimele scrisori trimise de soț, inclusiv o hartă a frontului din Caucaz, decupată dintr-un ziar al vremii, cel mai probabil pentru a identifica locul unde se afla al său soț. (anexa foto)

Pentru a putea înțelege, pe deplin, drama și povestea aflată în spatele acestor pagini îngălbenite de timp, se impune și o scurtă analiză din punct de vedere stilistic și literar, deoarece modul de adresare către soție este unul inedit, în versuri, ceea ce denotă aplecarea spre exprimarea sentimentelor prin cuvinte care zugrăvesc emoția, trăirea intensă și singurătatea.

Scrisoarea „dipe front” este scrisă în versuri și exprimă într-un limbaj simplu și familiar sentimentul de dor care învăluie sufletul soldatului dezamăgit de soția care nu-i răspunde (” Nu am primit niciun răspuns”).

Muzicalitatea versurilor este susținută la nivelul elementar de prozodie, prin versuri scurte, cu măsură de 7/8 silabe, rimă pereche și ritm trohaic care reflectă o stare de spirit optimistă. De altfel, la nivelul stilistic, textul scrisorii este sărac în figuri de stil, remarcându-se comparațiile „ ca și un trandafir frumos”, „ ca grâul fără spic” și epitetul „, frumos aurite”.

Dacă primul text este o scrisoare trimisă „dintr-o mare depărtare.....din ținutul Caucaz”, cel de-al doilea text, intitulat „Suvenie” reprezintă un adevărat testament adresat soției, scris într-un tranșeu, fără o localizare precisă.

Versuile acestei amintiri, „ dar eu scriu o amintire”, exprimă un profund sentiment de tristețe provocat de iminența morții, „ astăzi sunt prin altă lume / poate mâine noi mai fi”.

Alternarea timpurilor verbale prezent și viitor, forma negativă, transformă aceste text al scrisorii într-un testament pentru soție, căreia îi cere să nu-și risipească tinerețea și să nu poarte haine negre, „ Haine negre nu purta / tinerețea nuți usca”. Pe de altă parte, verbele la modul conjunctiv „să citești”, „să aprinzi”, „să ei”, „să rogi”, „să dea”, răspund dorinței soldatului, ca după moarte soția să se gândească la sufletul lui și să facă rânduiala creștinească de a-i aprinde o lumânare, așa cum este ritualul creștin în lumea satului mehedințean Cernaia, de pe Valea Motrului.

Lirismul acestei ultime scrisori, intitulata „Suvenire”, este susținut prin măsura scurtă de 6/7 silabe și ritmul iambic care reflect starea profund reflexivă, meditativă și tristețea soldatului aflat departe de casă, pe frontul răsăritean al celui de-al doilea război mondial, probabil într-o încheștare dramatică.

Prin scurta analiză și interpretare a acestor scrisori-document, am încercat să surprind un posibil adevăr istoric, al dramelor de familie provocate de participarea tinerilor soldați români la al doilea război mondial, folosind elemente ale istoriei orale, îmbinate cu documentul istoric. În acest mod am intenționat să scot la suprafață, una din multele povești de viață ale eroilor necunoscuți.

Escadronul I/13 Calarasi

ORDIN de S E R V I C I U :

Soldatul Frunza Ioan ctg.1937 din acest Escadron merge in gar-
nizoana Lugoj la Regimentul 13 Calarasi, unde conduce calul faur
de serviciu al Locot. Marin Gheorghisor, care pe data de 1 Noemb.
1938 a fost mutat la resedinta regimentului.-

Pleaca la 27 Noembrie 1938 si se va inapoi dupa terminarea
serviciului.-

Nr. 1178 din 27.XI.1938.

Vazut de mine.

L. Gheorghisor

Iu să ei una de ceară.
 So aprinzi în zapt deseară.
 Și să rogi pe domnul spânt.
 Sămi dea Hodiună mormânt.
 Al tău soț care țe iubese.
 Din departe. Sold. Truuză Ioan
 Din cavalerie.

P-nilor. Vă rog pe
 Toții dilor postor Militoroi
 Să-mi înmormântare
 Acum stău scri-boroi
 Dipe Achireser corul e
 I pe plie în roy
 Nu s-a zace paraduta

Suvenire.

Țimpul trece cu grabire.
 Zilube de risipose.
 Dar eu scriu o amintire.
 Căci nu știu cât mai trăase.
 Astăzi sunt prin altă lume.
 Poate mâne noi mai și.
 Cine știe doar pe unde.
 În mormânt voi putrezi.
 Nu dorose pe astă lume.
 Casă și mai zericit.
 De cât doar să ziu cu tine.
 Până voi întra în mormânt.
 Dacă Țimpul core trece.
 Te va zace amă uita

Să citești o melu rândurii.
 Întru amintirea mea.
 Și cum ^{IV}frăcezi se duce.
 Toț ce în lume este dulce.
 Tinereța și amorul.
 Îmi astâmpără doar dorul.
 Câte zlorii cunose pe lume.
 Toțtes mandre nam ce spune.
 Dar în toată lumea Largă.
 Nam găsit ca tine dragă.
 Serisam multe întrum an.
 Numai de nat și în zadar.
 Că tam scris cu mâna mea.
 Nu te uit ^{VI}nu mă uita.
 Îți scriu dragă din tranșeu.

Din tranșeu cu mare dor.
 Mâne poate eo să mor.
 Pentru mândra mea.
 Dacă mâne voi muri.
 Tu mormântul nu vei ști.
 Doar o cruce albă mică
 Peatră care numai pieă.
 Lacrimi căsunt prin stricini.
 Pe mormânt vor crește spini.
 Dragă / nevasța mea.
 Hhaine negre nu purta.
 Tinereța nuți usca.
 Pentru suzerința mea.
 Doar în săptămâna mare.
 Sămi aprinzi o lumânare.
 XI

P/IV

Să mă uizi așa de grabă,
 Desii dragă ne desparte,
 O bucată de pământ,
 Totuș dragă nu se poate.
 Să te uiză din ^{II} al meu gând,
 Numele meu vreau să zic.
 Seris pe pepzul tău iubit,
 Nu pe coajă de hârtie.
 Ca se zice așezănit.
 Jonel ^{XI} me numele
 Frunză me pronumele.
 Al tău săz eare te dorase
 Din inimă, solid din
 Cavalerie Jonel Brucșan

P/V

.4. iunie. 1943

Scrisoare dipe front.
 Dragă nevastă,
 Îți scriu o mică scrisoare.
 Dintro mare depărtare.
 Îți scriu azi că am regaz.
 Din ținutul caucaz.
 Mai întâi și la început.
 Îți zăc vetușo eunoscut.
 Căci mă așliu sănătos.
 Ca și-un trandazir grumos.
 Stând pe front și pus pe gânduri.
 Eu țam seris aceste rânduri,
 Mințibe din dorul inimi.
 Căci omul țără nimic.
 E ca grăul țără spic.

P/II

Or eu mor ^{III} mă prăpădesc.
 Căci pe tine ze iubesc.
 Îți doarese vezușo bine.
 Să ze gândești și la mine.
 Flori grumoos auride.
 Se răsară în drumul tău.
 Zile mult zericize.
 Săzi dea bunul d-zeu.
 Crezi vezușo și ști bine.
 Când eram cu tine în săz.
 Mă -întrebai căs supărăz.
 Iar acuma căs departe.
 Dar nu vrei sam seri o carte.
 Mam jurat ^{VII} de mi de ori
 Că eu nuți mai zăc serisoni

P/III

Dar de gâaba mam jurat.
 Juramântul ^{VII} lam călcat.
 Numai verde țlori de zei.
 Când pui mâna pe condei.
 Si condeiul pe hârtie.
 Mâna mea începe se serie.
 Darde câte ori țam seris.
 Mam primiz nieiun răspuns.
 Parcă aș -zi seris la vânt
 Sau la mort ^{IX} din mormânt.
 Nu știu nu merg poștele
 Sau mei uizăz numete.
 Poate ai pus un gând mai mare.
 Casă mă pui la uizare.
 Nu credeam vezușo dragă